

KLJUČNE BESEDE

- železna zavesa
- zahodni blok
- vzhodni blok
- hladna vojna
- politika zadrževanja
- Marshallov načrt
- krizna žarišča
- Severnoatlantska zveza/ NATO
- Varšavski pakt
- tekma v oboroževanju
- Organizacija Združenih narodov/OZN

Blokovsko razdeljen svet, hladna vojna in sistem OZN

Blokovsko razdeljen svet

Predsednik britanske vlade Winston Churchill in predsednik ZDA Franklin Roosevelt sta med vojno z atlantsko listino določila plemenite povojne cilje: varovati mir v svetu in podpirati vlade, ki bodo vladale v imenu ljudstva. Januarja 1941 je Roosevelt kot vodilna načela prihodnosti označil svobodo govora, svobodo verovanja (mišljenja), prostost pred stisko in prostost pred strahom povsod po svetu.

Na strani 71 si spoznal/-a, da so se že pred koncem vojne med velikimi tremi voditelji (Stalinom, Churchillom in Trumanom) pojavila nesoglasja zaradi različnih pogledov na povojno ureditev sveta. Nasprotje se je okrepilo, ko je Sovjetska zveza po osvoboditvi srednje in vzhodne Evrope v tamkajšnjih državah domačim komunistom pomagala prevzeti oblast. Uvedli so socialistični sistem po vzoru Sovjetske zveze in pod nadzorom Stalina. Meje svojih držav so komunistični voditelji zaprli pred vplivi Zahoda. Na Zahodu so takšno mejo poimenovali **železna zavesa**; njene značilnosti si lahko ogledaš na spodnji sliki.

ZANIMIVO

Komunistična partija je s podporo Sovjetske zveze najprej prevzela oblast v Albaniji (1946) in Bolgariji, sledile so Poljska (1947), v letu 1948 Romunija in Češkoslovaška ter v letu 1949 Madžarska in Nemška demokratična republika.

Preberi vir, oglej si in pojasni

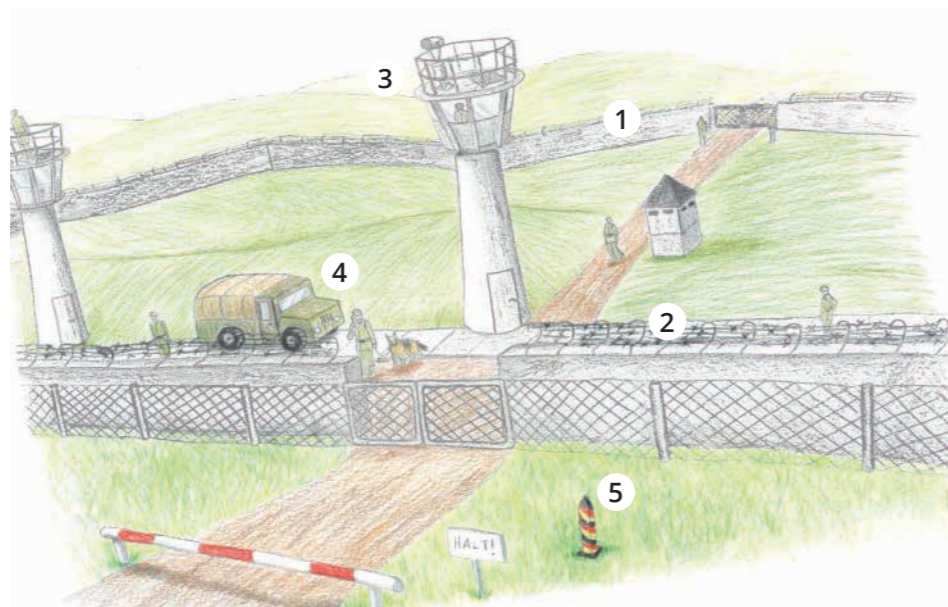
- Kje je potekala železna zavesa? Poišči v atlasu v viru omenjene kraje.
- Ob sliki pojasni pojem »železna zavesa«.

»Od Szczecina ob Baltiku do Trsta ob Jadranu se je spustila čez celino železna zavesa. Za njo so ostala vsa glavna mesta starodavnih držav srednje in vzhodne Evrope. Varšava, Berlin, Praga, Budimpešta, Beograd, Bukarešta in Sofija – vsa ta slavna mesta in prebivalci teh držav se nahajajo v območju, ki ga moram imenovati sovjetska sfera in niso v takšni ali drugačni obliki samo pod močnim sovjetskim vplivom, temveč tudi v veliki in v mnogih primerih stopnjujoči se meri pod nadzorom Moskve.«

(Vir: Govor W. Churchilla leta 1946, ko je bil na obisku v ZDA)

Železna zavesa

- 1 Na meji so zgradili zid, ki je preprečeval prehod meje.
- 2 Mejo so utrdili z žico.
- 3 S stražnih stolpov so opazovali okolico.
- 4 Stražarji so redno izvajali nadzor meje.
- 5 Znamenje, ki je označevalo državno mejo.

Zakaj se je svet blokovsko razdelil?

Na Daljnem vzhodu je na Kitajskem v državljanski vojni (1927–1949) zmagala komunistična stran pod vodstvom Maa Cetunga in Kitajsko razglasila za komunistično državo.

Evropa in svet sta se razdelila na dva bloka – **komunistični vzhodni blok** in **demokratični zahodni blok**, ki sta označena na spodnjem zemljevidu. Značilnosti obeh blokov so povzete v spodnji tabeli, o gospodarski politiki obeh blokov pa si lahko še več prebereš na strani 114.

	Zahodni blok	Vzhodni blok
Vodilna država	 ZDA	 Sovjetska zveza
Politične značilnosti	<ul style="list-style-type: none"> • demokratični sistem • večstrankarske volitve • pluralizem 	<ul style="list-style-type: none"> • totalitarni komunistični sistem, dovoljena le komunistična stranka in njej prijazne stranke • delovanje tajne policije • strogo varovane meje
Družbene značilnosti	<ul style="list-style-type: none"> • spoštovanje človekovih pravic • svoboda gibanja, tiska in govora 	<ul style="list-style-type: none"> • nadzor nad življenjem državljanov, preganjanje nasprotnikov režima • cenzura tiska in govora
Gospodarske značilnosti	<ul style="list-style-type: none"> • tržno gospodarstvo • uspešen gospodarski razvoj 	<ul style="list-style-type: none"> • plansko gospodarstvo • pomanjkanje dobrin in tehnološka zaostalost

Oglej si zemljevid in pojasni

- Navedi države, članice vzhodnega bloka.
- Navedi države, članice zahodnega bloka.
- Kaj opaziš pri Nemčiji? Kaj opaziš pri Jugoslaviji?

